

ÖNGYILKOS JÁTÉK

JASON MICALLEF: GYILKOS JÁTÉKOK

A MAI NAPIG PROVOKATÍVNAK SZÁMÍTÓ TINIFILM-KLASSZIKUS SOROZAT-REMAKE-JE SZINTÉN A FEKETE HUMOR HATÁRAIT FESZEGETI.

Egy pszichopatának tűnő kamaszsrác és egy önmagát semminek tartó lány éjjel belopózik egy középiskolai társukhoz, hogy a diktátorként viselkedő, egyúttal a kisebbségek védelmezőjeként is fellépő lányt boszszúból náci sisakkal a fején videózzák le álmában, de úgy alakul, hogy áldozatuk látszólag meghal, búcsúvideója virális bombasiker lesz, pár napra rá ő akar lenni az öngyilkosság új arca, a drámatanár pedig máris musicalt tervez *Kamasz öngyilkosság: Ne csináld* címmel.

Bár a *Barry*től a *Halott vagyon át A ki***tt világ végéig* napjaink számos különböző sorozata tanuskodik róla, hogy a fekete humor és a széles körű népszerűség a legkevésbé sem zárja ki egymást, a tavalyi *Gyilkos játékok* (*Heathers*) fogadtatása igazolta, hogy

„Képtelenség megszólalni valaki vérig sértése nélkül”

(Grace Victoria Cox, Brendan Scannell és Melanie Field)

mindennel azért még mindig nem lehet viccelni. A széria az azonos című, bemutatása óta kultikussá lett 1988-as, Michael Lehmann rendezte tinifilm-klasszikuson alapul, amelyben a tizenéves Veronica a rejtélyes JD segítségével gyilkosság-sorozatba kezd az iskolájukban. A film korábban musicalt is ihletett, a Paramount Networkön landolt sorozatot pedig egy antológia-sorozat első szezonjának szánták (az eredetileg kitűzött premiért nem melleleg egy középiskolai lövöldözés miatt elhalasztották), de már tíz rész alatt olyan messzire ment, hogy ép-eszű producer nem szánt volna még több pénzt a folytatására.

A sorozat kreatorként ismert Jason Micallef már a forgatókönyvírói bemutatkozását jelentő *Vaj* (*Butter*) egészestésében is bebizonyította, hogy van érzéke a

szatírához: a kisvárosi vajfaragóverseny körül bonyolódó cselekményben bátran rajzol el figurákat és helyzeteket, miközben elszór néhány emlékezetes szöveget is („Alig várom, hogy mindenki meghaljon a globális felmelegedéstől”, veti oda egy kamaszfigurája 2011-ben), és bár ebben a filmben még aránylag családbarát hangvételt üt meg, egy-egy poénnal azért nekimegy a kispolgári jóízlésnek (például a filmben igazi műalkotásnak titulált Passió-vajszoborral, Jézus helyén Neil Diamondnal).

A bő félórás részekből álló *Gyilkos játékok*ban jó néhány elemet egy az egyben vagy valamilyen szellemes utalással átvész az eredetiből, a sokszoros játékidő kitöltéséhez azonban bővítenie kell a cselekményt és a szereplőgárdát. A fő sztoriívet megtartja, és nála is azt követhetjük végig, hogy Veronica és JD a közös akciójával hogyan indít be egyre abszurdabb fordulatokat hozó folyamatot – papíron thrillerről van szó, de ez nem az a sorozat, amit bárki a feszültségkeltésért fog nézni –, a cselekmény jelentős része ugyanakkor a sulit uraló Heatherök és a Veronica–JD közti érzelmi hullámvasutazás bemutatására megy el, amit Micallef egy idő után sok másához hasonlóan átfordít önparódiába.

Már az alapfilm is kiemelkedett kortársai közül a mai napig eredetinek ható párbeszédeivel („Agytumort reggeliztél?”), és a sorozatot végig (társ)íróként jegyző Micallef ugyan-csak irodalmi ígérennyel dolgozik, de időnként, kivált JD dialógjaiban még a nyelvvezetre is rá tud tenni néhány lapáttal („Heather temetése csak taknyos zsebkendő volt, elkerülhetetlen gyakorlat, amit a városunk végzett saját maszturbatorikus feloldozásáért”). Felnőtt figurái viselkedésükkel és megszólalásaikban is szélsőségesen stilizáltak, legyen szó szülőkről („Tudjuk, hogy most neked lenne a legtöbb okod megölni magad: véget ért a viszonyod a tanárral, és hazudtál arról, hogy leszbikus vagy, szinte nincs miért élned”, mondja egy anya a lányának) vagy tanárokról („Már a kövér gyerekek is lehetnek népszerűek? A meleg és a zsidók nyilván lejárt lemez, a feketék is lefutott kör,

az ázsiaiak meg sose működtek igazán”, hangzik el egy értekezleten), gyerek karakterei pedig valószerűtlenül érettek („Csak ironikusan viselem ezt a ruhát”, mondja az egyik, „Az irónián már túl vagyunk”, mondja a másik).

A kreátor ugyanakkor a *Gyilkos játékok* készítésénél abból indult ki, hogy az eredeti film bemutatása óta eltelt évtizedekben olyan extrém mértékben túlértékennyé vált az amerikai társadalom, hogy már gyakorlatilag képtelenség meg-

szólalni valaki vérig sértése nélkül, vagyis a lehető legaktuálisabb szatíra elkészítéséhez az egyetlen logikus megoldást választotta: mindenkit vérig sért. Már az alapfilm is tele volt a pimasz és a tahó közti skálán mozgó párbeszédekkel és jelenetekkel, amelyek a szegényektől a melegeken át a kövérekig szinte mindenkit nyíltan megaláztak, Micallef pedig már csak a fokozásra építő remake-stratégia jegyében sem fogja vissza magát, egyik legemlékezetesebb húzásával még az öngyilkosságot is brandesíti.

A cselekmény fő helyszínéül szolgáló iskola ráadásul eleve ideális terepet biztosít ahhoz, hogy maró gúnnyal illethessen minden alapvetőnek tartott értéket (köztük a családot és a szerelmet), és mindent, amit a PC-kultúra kapcsán kritizálni szokás, az adekvát névmások használatától kezdve a *safe space*-eken át az *empowerment*ig, de élcelődik többek között a melegátnevelő-táborokon és az iskolai lövöldözésre felkészítő gyakorlat hatástalanságán is. A sok szereplőt mozgó produkció ugyan nem olyan, identitáspolitikai szempontból szétválhatatlanul sűrű közegben játszódik, mint a jóval intellektuálisabb humorú *Kedves fehér emberek* kampusz-sorozata, de azért így is komplex helyzeteket jelenít meg. A kollégáját ádozathibáztatással és szexizmussal vádoló tanárnő meg sem hallgatja a tényleges áldozatot, és ő maga bonyolódik szexista kijelentésbe, a kirekesztők ellen küzdőkből szintén kirekesztők lesznek, és hiába kerül az alapfilm csinos, fehér lányokból álló

hármasa helyére testpozitív lány, biszexuális fekete lány és genderqueer diák triója, Micallef sorozata sok minden, de nem liberális védőbeszéd a kisebbségek mellett.

A *Gyilkos játékok* a tinifilm-szatíra évtizedeken átívelő hagyományához (*Spinédzserek*, *Bajos csajok*) köthető, de a könnyen szerethető korábbi filmeknél százszor messzebbre megy, és lenyűgözően visszataszító figuráknak szánja a főbb szerepeket, a fekete humort pedig olyannyira a végletekig viszi, hogy hozzá képest a *Black Mirror* szilveszteri kabaréműsornak hat. Micallef egy-egy jeleneten belül egészen az abszurditásig fokozza a szarkazmust, amivel megvalósítja azt, ami előtte még senkinek sem sikerült: megmutatja, milyen lenne a *South Park*, ha élőszereplős sorozatként készült volna el. Egyes párbeszédok és jelenetek felépítésénél letagadhatatlanul a Stone–Parker páros munkájából merít, és ugyan nem engedhet meg magának olyan szintű extremitást, mint ők (akiknél sok más mellett az is belefért, hogy Cartman egyszer bosszúból megfőzte, és megetette egy sráccal a szüleit), de ez csak részben függ össze azzal, hogy sorozatának nem volt lehetősége olyan hagyományt kiépíteni, mint az 1997 óta futó klasszikusnak, az sem elhanyagolható, hogy ez utóbbinak az animált forma nagyobb szabadságot és más megítélést biztosít.

Pedig Micallef az igazán gyengék kedvéért még a vizualitással is egyértelművé teszi, hogy tablója durván elrajzolt: a tinifilmeknél kötelező cool

„Abszurditásig fokozza a szarkazmust”

zenés montázsok szerves elemei a sorozatnak, de ezeket is főleg ironikusan vagy egyenesen szarkasztikusan

használja, és akkora mozgásteret hagy magának, hogy az egyik részben végig JD perspektíváját veszi fel, egy másik elején Veronicát archív hatást keltő, fekete-fehér képsorokban mutatja, egy epizódzárást pedig rajzfilmes *The End* felirattal old meg. A sorozatbeli alakítások többségével végképp elidegenítő hatást kelt: a tanárokat és szülőket egytől egyig úgy formálják meg a színészei, hogy lényegében rajzfilmfigurákként viselkednek, és a fiatal szereplők esetében is csak a minimális kontraszt kedvéért láthatunk néhány realiztikus alakítást.

Talán semmi sem árulkodik jobban a *Gyilkos játékok* hatásosságáról, mint hogy a kritikusok nagy részét mélyen felháborította, és Micallef aprólékosan kidolgozott koncepciója és ritkaságszámba menő stílusérzéke ellenére a produkció a jelek szerint legfeljebb mint súlyos kudarc marad fenn a köztudatban. Pedig nincs ma még egy olyan élőszereplős sorozat, amely ennyire kompromisszummentesen és szórakoztatóan tárná elénk teljesen nihilista világképét.

•
HEATHERS – amerikai, 2018. Rendezte és írta: **Jason Micallef**. Kép: **David McGrory** és **Adam Silver**. Szereplők: **Grace Victoria Coy** (Veronika), **Melanie Field** (Heather Chandler), **Brendan Scannell** (Heather Duke), **Jasmine Mathews** (Heather McNamara), **James Scully** (JD). Gyártó: **Lakeshore**. Forgalmazó: **Paramount Network**. 10x32-42 perc.